

100796

PÅ VAKT: En finsk soldat på vakt ved Murmanskbanen i Øst-Karelen høsten 1941. Finnene hadde brutt den direkte forbindelsen mellom Murmansk og Leningrad, men sovjeterne hadde bygd et sidespor til Murmanskbanen lenger nord med forbindelse til Moskva. Dermed kunne Murmansk likevel gjøre nytte som livsviktig importhavn for forsyninger fra vest til Sovjetunionen.

(NTB-arkiv)

Finnene rykker inn i Sovjet

Da Finland gikk med i krigen på tysk side 25. juni 1941, var hovedmålet å gjenerobre de områder som landet måtte avstå til Sovjetunionen etter vin-

terkrigen året før. Men i store deler av det finske folket, også blant ledende politikere og militære, var det i tillegg et ønske om å realisere tanken om et Stor-Finland med en østgrense fra Ladoga til Kvitsjøen. I det østlige Karelen, som etter fredsavtalen mellom Finland og Sovjet i 1920 tilhørte Sovjetunionen, var det en stor finsktalende gruppe, som mange finner mente naturlig hørte hjemme i et Stor-Finland.

Av Ivar Johansen, NTB

Allerede i en radiotale til det finske folk 26. juni antydte president Risto Ryti at Finlands krigsmål gikk utover det å gjenerobre tapte områder fra vinterkrigen. Enda tydeligere ble dette formulert i en dagsordre marskalk Mannerheim utstedte til de kjempende finske styrkene 11. juli. — Et fritt Karelen og et stort Finland stiger fram for våre blikk på en bølge av mektige verdenshistoriske hendinger, het det i dagsordren.

Mannerheim har senere hevdet at han med dette ikke tenkte på et Stor-Finland omfattende også sovjetiske områder, men hans dagsorden ble oppfattet slik og utnyttet i den stor-finske pronas-

gandaen hjemme og ute.

Den finske armeen startet sin offensiv mot øst først i området nord for Ladoga. Her deltok også den tyske Engelbrecht-divisjonen som ble overført fra Norge gjennom Sverige etter at Tyskland gikk til angrep på Sovjetunionen. Angrepet startet 10. juli, og allerede 10 dager senere hadde finnene nådd den gamle grensen og rykket straks videre inn på sovjetisk område.

Offensiven fortsatte med stor kraft, og i begynnelsen av september hadde finnene nådd elva Svir mellom Ladoga og Onega og erobret jernbanebyen Svir. Dermed

var Murmanskbanen mellom Leningrad og Murmansk og Stalin-kanalen, som forbandt Leningrad med Kvitsjøen, brutt. 1. oktober falt Petrosavodsk, hovedstaden i sovjetisk Karelen. Før vinteren satte inn, hadde finnene kontrollen over storparten av Øst-Karelen.

På den nærliggende fronten gikk det ikke fullt så glatt. Finske og tyske styrker rykket riktignok inn på sovjetisk område både øst for Salla der de nærmet seg Murmanskbanen, men uten noen gang å bryte den, og ved Ishavskysten der målet var å erobre Murmansk.